

Ὅμιλία 21η

(Αποκ. 3, 7-8)

Ἡ ἐπιστολή πρὸς τὸν ἐπίσκοπο τῆς Φιλαδελφείας.

Προοίμιο. Περί ἱεραποστολῆς.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει· οἶδά σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεφγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἡρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ ὅς σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἣ καταβαί-

νει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. Ὁ ἔχων οὕς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.»¹

Λοιπόν: «Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον».

Εἶναι ἡ ἕκτη ἐπιστολή, ἀγαπητοί μου, πού ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἐπίσκοπο, τὸν ἄγγελον, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας, ἡ ὁποία βρισκόταν νοτιοανατολικά τῶν Σάρδεων.

Ἡ πόλη τῆς Φιλαδελφείας ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ἄτταλο Β΄ τὸν Φιλάδελφο, πού ἦταν βασιλιάς τῆς Περγάμου. Ἐπὶ Τιβερίου ἡ πόλη ὀνομαζόταν *Νεοκαισάρεια*, καὶ ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ πῆρε ἐπὶ πλέον καὶ τὴν προσωνυμία *Φλαβία*, δηλαδή *Φλαβία Νεοκαισάρεια*.²

Ἡ ἐπιστολή αὐτὴ ἔχει δύο ὁμοιότητες μέ τὴν ἐπιστολή πρὸς τὸν ἐπίσκοπο τῆς Σμύρνης. Ἡ πρώτη ὁμοιότητα εἶναι ὅτι λείπει ἀπ' αὐτὴν τελείως κάθε ψόγος, κάθε κατηγορία, κάθε ἐπίπληξη· εἶναι ἐπιστολή γεμάτη μόνο ἀπὸ ἐπαίνους. Ἡ δεύτερη ὁμοιότητα εἶναι ὅτι καὶ σ' αὐτὴν κατακρίνονται οἱ Ἰουδαῖοι, ὅπως καὶ στὴν

1. Ἀποκ. 3, 7-13.

2. Ἡ Φιλαδέλφεια (τουρκικὰ Alasehir, πόλη τοῦ Θεοῦ), δεύτερη μεγάλη πόλη τῆς Λυδίας, ἔχει μακρὰ καὶ σπουδαία ἱστορία. Ἦταν κτισμένη στοὺς ΒΑ πρόποδες τοῦ ὄρους Τμῶλος (Bozdag), στὰ νότια τῆς ἡφαιστειογενοῦς καὶ ἐξαιρετικά σεισμογενοῦς κοιλάδας τῶν Σάρδεων, γνωστῆς καὶ ὡς *Κατακεκαυμένης*, 45km ΝΑ τῶν Σάρδεων. Θεμελιώθηκε τό 189 π.Χ. ἐνῶ τό 17 μ.Χ. καταστράφηκε ἀπὸ σεισμό (*Στράβωνος* ΙΓ' 10). Σταδιακὰ ὅμως ἀνοικοδομήθηκε, σημαντικὰ δημόσια κτήρια ἀνεγέρθηκαν, καὶ ἡ πόλη ἔγινε πνευματικὸ καὶ πολιτιστικὸ κέντρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, λαμβάνοντας μάλιστα καὶ τὴν προσωνυμία *Μικραὶ Ἀθῆναι* (*Νέα Δομή*, τόμ. 34, ἐκδ. Τεγόπουλος-Μανιατέας, 1996, σ. 220).

ἐπιστολή τῆς Σμύρνης, ὡς *συναγωγή τοῦ Σατανᾶ*, ἐξαιτίας τοῦ μίσους πού ἔχουν πρὸς τοὺς Χριστιανούς.³

«*Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει*». Εἶναι τό προοίμιο τῆς ἐπιστολῆς. *Αὐτά λέει ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός· αὐτός πού ἔχει τό κλειδί τοῦ Δαυΐδ· αὐτός πού ἀνοίγει, καὶ κανένας δέν μπορεῖ νά κλείσει· καὶ αὐτός πού κλείνει, καὶ κανένας δέν μπορεῖ νά ἀνοίξει*.

Τό προοίμιο τῆς ἐπιστολῆς, ἀγαπητοί μου, εἶναι ἀνάλογο μέ τίς περιγραφόμενες συνθηκες ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας, καὶ ἀναφέρεται στό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, ὅπως θά τό δοῦμε στή συνέχεια. Ἀλλά ἅς δοῦμε ὅμως μέ μία σύντομη ἀνάλυση αὐτό τό προοίμιο.

«*Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός.*»

Τά «ἅγιος» καὶ «ἀληθινός» εἶναι θεῖες προσωνυμίες, πού ἐδῶ ἀποδίδονται στόν Χριστό. Ἀλλά «ἅγιος», στήν Παλαιά Διαθήκη, χαρακτηρίζεται μόνον ὁ Θεός. Συνεπῶς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος στήν Καινή Διαθήκη ἀποκαλεῖται Ἅγιος, εἶναι ὁ Γιαχβέ! εἶναι ὁ Κύριος! εἶναι ὁ Θεός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης!

Ὡ, νά τό εἶχαμε ἀντιληφθεῖ αὐτό κάποτε... ἢ τουλάχιστον νά τό εἶχαν ἀντιληφθεῖ αὐτό οἱ αἰρετικοί Χιλιαστές... νά εἶχαν ἀντιληφθεῖ ὅτι ὁ Γιαχβέ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τόν ὁποῖο βλά-

3. Ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι καὶ ἐν τῇ ὀλίγον βραδύτερον πεμπομένη ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Φιλαδελφείας ἐπιστολῇ ἐπαινεῖται αὕτη καὶ κατακρίνονται οἱ Ἰουδαῖοι (Μπρατουώτης, σ. 105). Βλ. Πρὸς Φιλαδελφεῖς, ΒΕΠΕΣ 2, 306.

σφημα ἀποκαλοῦν κτίσμα τοῦ Θεοῦ!

«Ὁ ἅγιος» καί «ὁ ἀληθινός».

Ὅμοίως τό «ἀληθινός», θεία προσωδυμία, ἀναφέρεται στόν Θεό.⁴ Ἀλλά ἐδῶ, ὅταν λέει ἀληθινός, δέν σημαίνει τόν φιλαλήθη, ἐκεῖνον πού λέει τήν ἀλήθεια, ἀλλά ἐννοεῖ τόν γνήσιο, τόν πραγματικό Θεό, αὐτό πού λέμε ἀληθινό Θεό· ὄχι τόν Θεό πού λέει τήν ἀλήθεια, ἀλλά τόν πραγματικό Θεό. Συνεπῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὄντως Θεός, εἶναι Θεός ἀληθινός!

Βέβαια, πάλι οἱ Χιλιαστές λένε: Καί ποῦ τό βλέπετε ἐσεῖς γραμμένο ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Θεός;

Μά, σέ ὁλόκληρη τήν Ἀγία Γραφή! Σέ ὁλόκληρη! Ἀλλά τό πῶς ἐρμηνεύουν οἱ αἵρετικοί τήν Ἀγία Γραφή πραγματικά δέν τό κατανοοῦμε!

Λέει ὁ προφήτης Ἡσαΐας: «εὐλογήσουσι γάρ τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν, καὶ οἱ ὁμνύοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὁμοῦνται τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν»⁵. Ὅπως ἀντιλαμβάνεστε, σᾶς βοηθῶ νά παίρνετε ἀπολογητικά στοιχεῖα, γιὰ νά ξέρετε ὅχι μόνο νά κατοχυρώνετε τὸν ἑαυτό σας, ἀλλά καί τούς γύρω σας, ὅταν ἔχετε νά ἀντιμετωπίσετε αἵρετικές θέσεις.

Ὡστε λοιπόν ὁ Γιαχβέ, κατὰ τὸν Ἡσαΐα, εἶναι ὁ Θεός ὁ ἀληθινός. Ἀλλά καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τήν Ἀποκάλυψη, λέγεται «ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός». Ποιός λοιπόν εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Ποιός ἄλλος, παρὰ ὁ Γιαχβέ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης! ὁ Κύριος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης!

4. Βλ. Ἐξοδ. 34, 6. Ἀριθμ. 14, 8. Α΄ Ἑσδρα 8, 86. Γ΄ Μακ. 2, 11. 6, 18. Ψαλμ. 85, 15. Ἦσ. 65, 16. κ.ἀ.

5. Ἦσ. 65, 16.

Ένας αρχαῖος σχολιαστής γράφει για τόν Ἰησοῦ Χριστό, πάνω στό σημεῖο αὐτό τῆς Ἀποκαλύψεως, τό ἔξης: «Ἅγιος, ἀληθινός ὁ μὴ μετουσία, ἀλλ' οὐσία ὢν τοιοῦτος, αὐτός ἐστιν ὁ Θεός Λόγος». Δηλαδή, ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι «ἅγιος, ἀληθινός» ὅχι ἐκ μετοχῆς, ὅχι ὅπως ἓνας σίδηρος πού δέν εἶναι μαγνήτης, πού ἀπό τήν γειτνίασή του μέ ἓναν μαγνήτη, εὐρισκόμενος μέσα στό πεδίο τό μαγνητικό, ἀποκτᾷ κι αὐτός μαγνητικές ιδιότητες ἐκ μετοχῆς· ὅχι! ὅταν λέει «ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός», δέν εἶναι ἐκ μετοχῆς, ἀλλά εἶναι στήν οὐσία «ἅγιος» καί «ἀληθινός»· δηλαδή ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι αὐτός ὁ Θεός Λόγος!⁶

Ἀκόμη, σέ μιά προέκταση τῆς λέξεως, τοῦ χαρακτηρισμοῦ «ὁ ἀληθινός», θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι ὁ Χριστός εἶναι καί «ὁ πιστός»⁷, ὁ ἀξιόπιστος, ὁ πιστός στίς ὑποσχέσεις του Θεός, ὅπως ἐξ ἄλλου συνάγεται καί ἀπό τά ἐπόμενα.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός λοιπόν, ὡς Θεός, εἶναι «ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός», ἐνῶ ὡς ἄνθρωπος, ἡ ἀνθρώπινη φύση του, εἶναι «ὁ ἔχων τήν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ», αὐτός πού ἔχει τό κλειδί τοῦ Δαυΐδ.

Κοιτάξτε λοιπόν, μέσα σ' ἓναν χαρακτηρισμό, σέ μία φράση, περιέχεται ἡ θεανθρώπινη φύση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅ,τι εἶπαμε ἀναφέρεται στή θεία φύση· τώρα στήν ἀνθρώπινη φύση. «Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀλη-

6. Περί τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, βλ. Νικ. Σωτηροπούλου, *Ἀντιχιλιαστικόν ἐγχειρίδιον*, ἐκδ. Ὁ Σταυρός, Ἀθῆναι 1978, καί Ὁ Ἰησοῦς Γιαχβέ, ἐκδ. Ὁ Σταυρός, Ἀθῆναι 1988.

7. Βλ. Δευτ. 7, 9. 32, 4. Ἠσ. 49, 9. Ψαλμ. 88, 38. 144, 13. Ἀποκ. 1, 5. 19, 11 κ.ά.

θινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ». Τά δυό πρῶτα στή θεία φύση· τό τρίτο, τό τελευταῖο, στήν ἀνθρώπινη φύση. Διότι, πράγματι, ὅταν λέει ὅτι κρατάει τό κλειδί τοῦ Δαυΐδ, δέν μπορεῖ αὐτό νά ἀναφέρεται στή θεία φύση, ἀλλά στήν ἀνθρώπινη.⁸

Καί μὴν ξεχνᾶτε, ἀγαπητοί μου –τό τόνισα, τό τονίζω, καί ὅσο ζῶ νά μέ βοηθάει ὁ Θεός νά τό τονίζω: Ποιός εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Ὁ Θεάνθρωπος! Οὔτε μόνο Θεός, οὔτε μόνον ἄνθρωπος, ἀλλά Θεάνθρωπος! Ἄν δεχθεῖς τή θεία φύση του καί ἀρνηθεῖς τὴν ἀνθρώπινη –τὴν ὁποία βεβαίως προσέλαβε ἐν χρόνῳ–, τότε ἀρνεῖσαι τὴ σωτηρία σου. Ἄν δεχθεῖς μόνο τὴν ἀνθρώπινη φύση του καί δέν δεχθεῖς τή θεία, τότε τορπίλισες τὴν σωτηρία σου. Ἡ σωτηρία σου ἐπιτυγχάνεται μόνο ἐάν δεχθεῖς τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ὁ Θεάνθρωπος· τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος!

Τί σημαίνει ὅμως ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατέχει τὴν «κλεῖν τοῦ Δαυΐδ», τό κλειδί τοῦ Δαυΐδ;

8. «Κλεῖς τοῦ Δαυΐδ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ κέκληται· ἐξουσίας γὰρ αὕτη σύμβολον» (Ἀνδρέας, σ. 215AB). «Τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐξουσίαν κατὰ ἀνθρωπίνην δέχεται φύσιν, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦτο ἔστιν ἀκοῦσαι· "ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς" φάσκοντος. Τὴν δὲ δευτέραν ἔχει κατὰ τὸ ἄναρχον τῆς θεότητος. Ἔστι γὰρ Ἑμμανουὴλ Θεὸς ἀληθής.» (Ἀρέθας, σ. 553BC). Κλεῖς Δαυΐδ (βραχυλογικὴ ἔκφρασις, ἀντὶ "κλεῖς οἴκου Δαυΐδ") νοεῖται ἡ μεσσιανικὴ ἐξουσία, δεδομένου ὅτι ἡ κλεῖς εἶναι σύμβολον τῆς ἐξουσίας, ὁ δὲ Μεσσίας ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπόγονος καὶ κληρονόμος τῆς δαυϊτικῆς βασιλείας (πρβ. Λουκᾶ α' 32. Ματθ. ις' 19). Ἡ μεσσιανικὴ αὕτη ἐξουσία περιγράφεται ἐπὶ τὸ παραστατικώτερον διὰ τῶν ἀμέσως ἐπομένων ἡσαΐϊων ἐκφράσεων "ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει" κλπ. (Π. Μπρατσιώτης, σ. 106). Βλ. Ἀρέθα, σ. 557A.

Τό κλειδί, ὅπως ξέρετε, εἶναι πάντα τό σύμβολο τῆς ἐξουσίας, καί συνεπῶς ἡ κλείς τοῦ Δαυίδ εἶναι ἡ μεσσιακή ἐξουσία.

Μάλιστα ὁ προφήτης Ἡσαΐας, στό 22ο κεφάλαιο, στίχο 22, μᾶς λέει τό ἑξῆς: «Καί δώσω τήν δόξαν Δαυὶδ αὐτῷ», σέ αὐτόν, «καί ἄρξει», καί θά κυβερνήσει, «καί οὐκ ἔσται ὁ ἀντιλέγων», δέν θά ὑπάρχει κανείς ἀντικείμενος· «καί δώσω αὐτῷ τήν κλεῖδα οἴκου Δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὄμῳ αὐτοῦ», θά τοῦ δώσω τήν κλεῖδα τοῦ Δαυίδ, πού θά φέρει ἐπάνω στόν ὄμο του,⁹ τήν ἐξουσία τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, δηλαδή τήν μεσσιανικότητα, κατά τήν ἀνθρώπινη φύση. Θυμηθεῖτε, παρακαλῶ, τί εἶπε ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ στήν ὑπεραγία Θεοτόκο: Αὐτός πού θά γεννήσεις θά εἶναι ἀπόγονος τοῦ Δαυίδ,¹⁰ κατά τήν ἀνθρώπινη φύση. «καί ἀνοίξει –ἀφοῦ θά κρατάει τήν «κλεῖδα»– καί οὐκ ἔσται ὁ ἀποκλείων, καί κλείσει καί οὐκ ἔσται ὁ ἀνοίγων»· ὅταν ἀνοίξει, δέν θά μπορέσει κανένας νά κλείσει· καί ὅταν κλείσει, δέν θά μπορέσει κανένας νά ἀνοίξει.

Αὐτό ἔχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία καί ἀξία· θά δεῖτε ὅτι ἀναφέρεται στό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς. Γι' αὐτό, τό προοίμιο δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μία ἀντανάκλαση τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς. Δηλαδή ἡ ἔννοια τοῦ ὅλου χωρίου, τοῦ προοιμίου, εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἐγώ εἶμαι ὁ ἅγιος καί ὁ ἀληθινός Θεός, πού ὡς ἐνανθρωπήσας ἔχω ὅλη τήν ἐξουσία ἐπὶ τῆς Ἱστορίας. Αὐτό

9. Τά παλαιά κλειδιά, ἐκ ξύλου, ἦταν μεγάλα, καί ἔφερον αὐτά εἰς τόν ὄμον των οἱ ἰδιοκτῆται. (π. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1976, σ. 176-177)

10. Λουκᾶ 1, 32.

σημαίνει τό ὅλο χωρίο, «τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ».

Ἐάν ἔχετε προσέξει, ὅλα τὰ προοίμια τῶν ἐπιστολῶν πού ἔχουμε δεῖ μέχρι τώρα, καί τὰ ἔξι, ἐάν ἔπρεπε αὐτά νά συρραφοῦν καί νά ἀναλυθοῦν, θά εἴχαμε μία θαυμάσια καί θεολογικότατη εἰκόνα τῆς θεανθρώπινης φύσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ!

Καί τώρα, ἀγαπητοί, μπαίνουμε στό κύριο θέμα τῆς ἐπιστολῆς.

«Οἶδά σου τὰ ἔργα»¹¹, γνωρίζω τὰ ἔργα σου.

Εἶναι μία πρόταση πού ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς σέ κάθε ἐπιστολή, καί φανερώνει τόν παντεπόπτη Κύριο. Ὁ Χριστός τὰ ξέρει ὅλα! Ὁ Κύριος τὰ ξέρει ὅλα! καί αὐτά πού γίνονται φανερά, καί αὐτά πού γίνονται κρυφά, καί αὐτά πού ἔρχονται στό φῶς τῆς δημοσιότητος, καί ἐκεῖνα πού ἐπιτελοῦνται καί βυσοδομοῦνται στούς σκοτεινοὺς χώρους... τὰ ξέρει ὅλα!¹²

Ὡ, ἂν τό ξέραμε αὐτό... ἂν τό κάναμε συνείδησή μας, ὅτι ὁ Χριστός τὰ ξέρει ὅλα! Κι ἂν φαίνεται πολλές φορές ὅτι τὰ πράγματα δέν πηγαίνουν καθόλου καλά, καί μάλιστα νά χρονίζουν ὅλα αὐτά, μὴν ἀπογοητευόμαστε· ὁ Χριστός τὰ ξέρει ὅλα!

Καί ἄλλοτε σᾶς τό ἔχω πεῖ, ἀλλά θά τό πῶ πάλι· εἰ-

11. Ἀποκ. 3, 8.

12. «Οἶδά σου τὰ ἔργα· τουτέστιν, ἀποδέχομαι· ὥσπερ καὶ τῷ Μωϋσεῖ λέγει· Οἶδά σε παρὰ πάντας» (Ἀνδρέας, PG 106, 215CD. Βλ. Ἐξοδ. 33, 17). Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ μόνος πού βλέπει τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ Γιαχβέ (Δευτ. 31, 21. Ἰησ. τοῦ Ναυῆ 22, 22. Ἰώβ 11, 11. 23, 10. 31, 6. κ.ἄ) καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη εἶναι ὁ Χριστός. Πρόκειται γιὰ τὴν κοινὴ ἄκτιστη ἐνέργεια τῆς παγγνωσίας, πού ἔχουν καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

ναι ἡ εἰκόνα τοῦ ὑπνοῦντος Κυρίου μέσα στό πλοιάριο πού ταξιδεύει στή λίμνη Γεννησαρέτ.

Ὁ Κύριος κοιμᾶται. Σηκώθηκε ἄνεμος· πελώρια κύματα ξεσήκωσε στήν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης· οἱ μαθητές τρομάζουν, ὁ Κύριος κοιμᾶται. Τόν ξυπνοῦν καί φωνάζουν: «Κύριε, ἀπολλύμεθα»¹³, Κύριε, χανόμαστε! Ποῦ ἦταν ὁ Κύριος; Δέν γνώριζε ὅτι γίνεται τρικυμία στή λίμνη; Ὁ Κύριος κοιμᾶται –ἐντός εἰσαγωγικῶν–, μοιάζει ὅτι δέν ἀπαντᾷ, μοιάζει ὅτι πράγματι ἀπουσιάζει· εἶναι ὅμως παρὼν ὁ Κύριος, καί τά γνωρίζει ὅλα!

«Ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεφγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν.»¹⁴

Ἐπειδὴ τώρα μπαίνει στό κύριο θέμα, τό ὁποῖο ἔχει σχέση μέ μία πόρτα πού ἀνοίγει, γι' αὐτό προηγουμένως εἶπε Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος πού κατέχω τό κλειδί τοῦ Δαυίδ, πού ὅταν ἐγὼ ἀνοίγω, δέν κλείνει κανένας, καί ὅταν ἐγὼ κλείνω, δέν ἀνοίγει κανένας, ὅπως σημειώνει καί ὁ προφήτης Ἡσαΐας. Σάν νά ἔλεγε: Ἀνάτρεξε στήν Παλαιά Διαθήκη, στοὺς προφῆτες, νά δεῖς· μή φοβᾶσαι. Ἰδοὺ, νά! ἔχω δώσει μπροστά σου πόρτα ἀνοιγμένη, τὴν ὁποία κανεὶς δέν μπορεῖ νά κλείσει.

Σημειώστε ὅτι αὐτό τό «ἀνεφγμένη» σημαίνει τὴν διαρκῶς ἀνοιγμένη. Καί ὁ γραμματικὸς τύπος αὐτό φανερώνει· «ἀνεφγμένη»· διαρκῶς ἀνοιχτή εἶναι αὕτη ἡ πόρτα.

Ποιά εἶναι λοιπόν αὕτη ἡ ἀνοιχτή πόρτα, πού δείχνει στὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας καί τὴν ὁποία κανεὶς δέν μπορεῖ νά κλείσει, ἐφόσον ὁ

13. Ματθ. 8, 23-27. Μάρκ. 4, 35-41. Λουκᾶ 8, 22-25.

14. Ἀποκ. 3, 8.

Κύριος τήν διατηρεῖ ἀνοιχτή;

Αὕτῃ ἡ ἀνοιχτὴ θύρα εἶναι ἡ ἀκώλυτη ἱεραποστολή, ἡ ἀνεμπόδιστη ἱεραποστολή. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀνοιχτὴ θύρα.¹⁵

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ ἱεραποστολική δράση παριστάνεται ἐδῶ ὡς θύρα ἀνοιχτή. Δέν εἶναι τυχαία ἡ εἰκόνα τῆς ἀνοιχτῆς πόρτας πού εἰκονίζει, ἐκφράζει τήν ἱεραποστολή.

Λίγο πιό κάτω, ὅταν τελειώσουν, στά τρία πρῶτα κεφάλαια, οἱ ἐπτὰ ἐπιστολές πού στέλνει ὁ Κύριος, ἀρχίζει τό 4ο κεφάλαιο μέ μία ἀνάλογη εἰκόνα. Θά πεῖ ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης: *Καί νά, εἶδα θύρα ἀνοιγμένη στόν Οὐρανό*. Μέ τήν διαφορά μόνο πώς ἐκείνη ἡ ἀνοιγμένη πόρτα στόν Οὐρανό ἔχει ἄλλη ἔννοια, καί ἐδῶ ἡ ἀνοιχτὴ πόρτα στήν Ἐκκλησία τῆς Φιλαδελφείας ἔχει ἄλλη ἔννοια. Ἐκεῖ ἔχει τήν ἔννοια ὅτι τώρα μπορεῖ νά βλέπει κανεῖς τά θεῖα μυστήρια, τά μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ πρῶτα δέν μπορούσε· ἐδῶ ὁμως σημαίνει κάτι ἄλλο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τρεῖς φορές χρησιμοποιεῖ τήν εἰκόνα τῆς ἀνοιγμένης πόρτας στίς ἐπιστολές του, ὅπως κι ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς μία φορά στίς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*.¹⁶ Θά σᾶς ἀναφέρω μόνο μία, ὅταν ὁ

15. «Καί θύραν ἐνώπιόν σου τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος ἡνοίξα, κλεισθῆναι διὰ πειρασμῶν μὴ δυναμένην» (Ἀνδρέας, PG 106, 215CD). Ὑπὸ τὴν ἀνεφγμένην θύραν ἄλλοι μὲν νοοῦσι τὴν ἀκώλυτον εἵσοδον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἄλλοι δέ, ἐπὶ τῇ βάσει παρεμφερῶν ῥήσεων τοῦ Ἀπ. Παύλου (Α΄ Κορ. ις' 9, Β΄ Κορ. β' 12, Κολ. δ' 3), τὴν ἀκώλυτον ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν, ὅπερ καὶ τὸ πιθανότερον (Π. Μπρατοιώτης, σ. 106).

16. Βλ. Πράξ. 14, 27.

Ἀπόστολος γράφει στήν Α΄ Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή του τὰ ἑξῆς:

«*Ἐπιμενω ἔν ᾿Εφέσω*» γράφει στήν ἐπιστολή του, θά μείνω στήν ᾿Εφεσο, «*ἕως τῆς Πεντοκοστῆς*» –εἶχε μείνει δέ τρία περίπου χρόνια ἐκεῖ στήν ᾿Εφεσο.¹⁷ «*θύρα γάρ μοι ἀνέωγε μεγάλη καὶ ἐνεργῆς, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί*»¹⁸, γιατί μοῦ ἀνοίχθηκε μεγάλη πόρτα, ἡ ὁποία εἶναι ἐνεργῆς, γιά πλούσιο ἔργο· ἀλλά εἶναι καὶ πολλοί οἱ ἀντίθετοι. Μέ ἄλλα λόγια: *Ἔχω δουλειά νά κάνω! Γι’ αὐτό καί ἔμεινε τρία χρόνια. Ἔχω δουλειά! Ἐκεῖνοι πού ἀντιλέγουν στό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι πολλοί· καί ἔχω δουλειά νά κάνω!* Αὐτό θέλει νά πεῖ στοὺς Κορινθίους.

Ἡ ἀνοιγμένη θύρα λοιπόν φανερώνει ὅτι ἡ πίστη στὸν Χριστό εἶναι μιά ὑπόθεση περιφραγμένη σ’ ἓναν τόπο, βρίσκεται σέ ἓνα περιβάλλον τελείως ξένο πρὸς αὐτήν, καί σέ μιά στιγμή ἀνοίγεται μιά πόρτα. Τό κα-
ταλάβατε;

Δηλαδή ἡ Ἐκκλησία εἶναι σ’ ἓναν τόπο, σ’ ἓνα περιβάλλον, μανδρωμένη, καί ξαφνικά ἀνοίγει μιά πόρτα. Αὐτή ἡ πόρτα πού ἀνοίγει ἔχει σκοπό νά κάνει γνωστή τὴν Πίστη σέ ὅποιονδήποτε εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, καί πού αὐτή ἡ γνώση, ὅ,τι εἶναι, θά προέλθει μέσα ἀπὸ τὴν πόρτα. Μιά μάνδρα, καί ἔχει μιά πόρτα. Ὅ,τι λοιπόν εἶναι ἀπὸ μέσα, θά τό μάθει ὁ ἀπ’ ἔξω χῶρος, θά μάθει ὅ,τι ὑπάρχει μέσα στήν Ἐκκλησία. Καί συνεπῶς, ὅταν ὁ ἀπ’ ἔξω χῶρος μάθει τί ὑπάρχει μέσα στήν Ἐκκλησία –ἀπὸ τὴν πόρτα–, τότε ὁ ἀπ’ ἔξω χῶρος

17. Βλ. Πράξ. 20, 31.

18. Α΄ Κορ. 16, 8-9.

θά γίνει καί αὐτός Ἐκκλησία, καί ἔτσι ὁ περίβολος τῆς Πίστεως θά μεγαλώσει· θά βγάλουμε τὰ παλούκια τῆς μάνδρας –νά πῶ αὐτή τήν ἔκφραση– καί θά τὰ πᾶμε πιά ἔξω, γιατί μεγάλωσε τώρα· γιατί αὐτοί πού εἶναι μέσα, ἀνοίγοντας τήν πόρτα καί βγαίνοντας ἔξω, μίλησαν γιά τήν Πίστη, προσήλκυσαν τοὺς ἀνθρώπους πού ἦταν ἀπ' ἔξω καί τοὺς ἔφεραν μέσα. Τί σημαίνει τοὺς ἔφεραν μέσα; Τοὺς ἐνσωμάτωσαν. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία μεγάλωσε, ὁ περίβολός της διευρύνθηκε.

Αὐτή ἡ διεύρυνση δέν σημαίνει ὅτι ἔπαψαν νά ὑπάρχουν φραγμοί. Πάλι ὑπάρχει φραγμός, ἀλλά εἶναι πιά εὐρύς, καί πάλι ὑπάρχει ἡ πόρτα. Οὔτε ὁ φραγμός λείπει, ἢ μάλλον ὀφείλει νά μή λείπει, οὔτε ἡ πόρτα· καί αὐτή ὀφείλει νά μή λείπει ποτέ. Γιατί; Διότι ἡ εἴσοδος ἐκείνων πού εἶναι θύραθεν, ἔξω ἀπὸ τήν πόρτα, πρέπει νά γίνει κατόπιν προϋποθέσεων. Καί γιατί εἶναι αὐτές οἱ προϋποθέσεις; Οἱ προϋποθέσεις εἶναι γιά νά μὴν ὑπάρξει ποτέ ἰσοστάθμιση ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ· γιατί ἂν ὑπάρξει ἰσοστάθμιση, τότε σημαίνει ὅτι πάγωσε ἡ Ἐκκλησία.

Πολύ εὐστοχα κάποιος νεώτερος ἐρμηνευτής εἶπε τό ἑξῆς παραδειγμα: Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνας λέβητας πού βράζει μέσα νερό –εἶναι ἡ ζέση τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπότομα ὅμως πέφτει μέσα μιά μεγάλη ποσότητα κρύου νεροῦ, σταματάει ἡ βράση, καί μετὰ δέν εἶναι δυνατόν νά ἀνεβεῖ ἡ θερμοκρασία καί νά δημιουργήσει πάλι βρασμό.

Αὐτό συνέβη ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἔγινε ἐλεύθερη καί ἄρχισε νά μὴν ὑπάρχει αὐστηρὸς ἔλεγχος στήν εἴσοδο τῶν ἀπ' ἔξω, μέ τήν αὐστηρότητα τῆς κατηχήσεως. Ἐπειδὴ ἔγινε ἐλεύθερη ἡ Ἐκκλησία, πολλοί ἔμπαιναν

μέσα μέ κάποια χαλαρότητα. Ἀπότομα ἔπεσε ἡ βράση, ἐκεῖνος ὁ ζήλος τῶν Χριστιανῶν, γιατί μπήκαν μέσα στήν Ἐκκλησία πολλοί πού δέν εἶχαν ζήλο· μπήκαν χωρίς κατήχηση, μπήκαν ἀδαεῖς, χωρίς γνώση. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά δημιουργηθεῖ ἓνα ἰσοστάθμισμα ἐξωτερικοῦ καί ἐσωτερικοῦ χώρου, μία ἰσοστάθμιση πίστεως καί ἀπιστίας, δηλαδή πάγωσε ἡ Ἐκκλησία!¹⁹

Μήν πᾶτε μακρυνά· αὐτή τήν στιγμή ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι βαπτισμένοι. Εἶναι ὅμως ὅλοι πιστοί ἄνθρωποι; Εἶναι ὅλοι πιστοί; Δέν εἶναι. Γιατί; Διότι ἀνοίχθηκαν οἱ μάνδρες –γιά νά μήν πῶ κάτι ἄλλο, ὅτι περίπου βγήκαν τά παλούκια τῆς μάνδρας καί ἰσοπεδώθηκαν! ἄς μήν τό πῶ ὅμως αὐτό–, ἀπλῶς ἔγινε μία μεγάλη διεύρυνση, μπήκαν οἱ ἀπ' ἔξω, μέ ἀποτέλεσμα νά πέσει ἡ θερμοκρασία τῆς πίστεως καί τοῦ ζήλου τῶν πιστῶν. Φοβερό αὐτό. Προσέξτε: φοβερό!²⁰

19. Μέ τό τέλος τῶν διωγμῶν καί μετά τό διάταγμα τῆς ἀνεξιθρησκίας (313 μ.Χ.), ἡ Ἐκκλησία ἀνοίξε τήν πόρτα της γιά ὅλους, καί ἔτσι πολλοί ἀλλόθρησκοι γίνονταν Χριστιανοί ἀπό ἰδιοτελῆ κίνητρα, προσβλέποντες ἴσως σέ κρατικά ἀξιώματα καί δημόσιες θέσεις. Ἀργότερα, ὅταν στήν αὐτοκρατορία ὁ Χριστιανισμός ἔγινε ἡ ἐπίσημη θρησκεία, ἓνας τρόπος ἀντιμετωπίσεως τῶν γειτονικῶν λαῶν ἦταν καί ὁ ἐκχριστιανισμός τους, ὁ ὁποῖος ὅμως τίς περισσότερες φορές γινόταν ὅπως-ὅπως καί γιά ἄλλους σκοπούς.

20. Στήν πρωτοχριστιανική ἐποχή ἡ εἴσοδος στήν Ἐκκλησία ἀντιμετωπιζόταν πολύ σοβαρά. Πρὶν τό Βάπτισμα γινόταν συστηματική Κατήχηση· καί μόνον ἐάν διαπιστωνόταν ὅτι ὁ Κατηχούμενος εἶναι καλᾶ προετοιμασμένος, τότε προχωροῦσαν στή βάπτισή του. Ὑπῆρχε ὁλόκληρη ποιμαντική μέριμνα γιά τήν εἰσδοχή κάποιου στίς τάξεις τῆς Ἐκκλησίας. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀκόμη ἤλεγχαν καί τήν πρόθεση αὐτοῦ πού ζητοῦσε νά βαπτισθεῖ. Ἄν κάποιος δέν εἶχε καλή πρόθεση, δέν μπορούσε νά μείνει γιά μεγάλο χρονικό διάστημα στίς τάξεις τῶν Κατηχουμένων. (Μητρ. Ναυπάκτου

Ἡ εἰκόνα τῆς θύρας πού παραμένει «ἀνεργμένη» περιγράφει παραστατικότερα τὴν κατάσταση τῆς ἱεραποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁρθῶς ἐλέχθη ὅτι Ἐκκλησία χωρὶς ἱεραποστολή εἶναι Ἐκκλησία χωρὶς ἀποστολή!²¹

Ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ἡ διαρκὴς ἀνανέωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, μέ στόχο τὴν ἐκκλησιαστικοποίηση τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχὴς κατάρτιση τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Συνεχὴς κατάρτιση! Γιατί, ἂν ὑποθεθεῖ ὅτι ἐσεῖς παρακολουθήσατε κάποτε κατήχηση, ὡς παιδιά στό κατηχητικὸ σχολεῖο ἢ γενικά στό σχολεῖο, αὐτὴ ἡ κατήχηση δέν εἶναι ἐπαρκὴς. Δέν μπορεῖτε νά πεῖτε ὅτι τὰ μάθατε ὅλα στό κατηχητικὸ σχολεῖο, καὶ δέν ἔχετε πιά ἀνάγκη. Αὐτὴ ἡ κατάρτιση ἡ πνευματικὴ εἶναι ἓνα ἔργο τῆς Ἐκκλησίας διαρκές. Καί πρέπει ὅλοι οἱ πιστοί, μέχρι τὸν θάνατό τους, διαρκῶς νά καλλιεργοῦνται καὶ νά προπαρασκευάζονται γιὰ τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Διαρκῶς!

Ἔτσι λοιπόν ἔχουμε δύο ἔργα, δύο κατευθύνσεις: πῶς θά φέρουμε, ἀπὸ τὴν πόρτα, τοὺς ἀπ' ἔξω μέσα, νά τοὺς προσελκύσουμε στὴν Πίστη, καὶ πῶς θά καλλιεργήσουμε ἐκείνους πού ἤδη εἶναι μέσα στὴν *μάνδρα*, μέσα στὴν Ἐκκλησία. Συνεπῶς ἐδῶ ἔχουμε δύο καταστάσεις, δύο ἱεραποστολές.

Μάλιστα θά μπορούσε κανεὶς νά πεῖ ὅτι ἔχουμε τίς

²¹Γεροθέου, *Κατήχηση καὶ Βάπτισμα τῶν ἐνηλίκων*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1998, σ. 21).

21. Πρβλ. Α' Ἰωάν. 1, 3-4. Ματθ. 28, 19-20. Α' Κορ. 9, 16. κ.ἀ.

ἐξῆς ὀνομασίες: ἐσωτερική ἱεραποστολή καί ἐξωτερική ἱεραποστολή. Δέν εἶναι πάρα πολύ σωστή ἡ ἔκφραση αὐτή· ὑπάρχει μία πιό σωστή· λέμε ἱεραποστολή γιά κάτι πού ἀφορᾷ στούς ἔξω, καί ποιμαντική γιά κάτι πού ἀφορᾷ στούς ἔσω.

Αὐτή τήν στιγμή δέν κάνω ἐγώ σ' ἐσᾶς ἱεραποστολή, ἀλλά κάνω ποιμαντική· ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἂν θά πηγαίναμε σέ ἀβάπτιστους ἀνθρώπους, σέ ξένες χῶρες, σέ ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν γνώση τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ θά κάναμε ἱεραποστολή. Παρά ταῦτα, εἴτε ποῦμε ποιμαντική εἴτε ποῦμε ἱεραποστολή, οὐσιαστικά οἱ ὅροι αὐτοί συμπίπτουν· ἄπλως τούς ὀνομάζουμε διαφορετικά, γιά κάποια διάκριση.

Λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στίς *Πράξεις*: «Μετά δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν· ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι.»²². Πᾶμε νά δοῦμε ἐκεῖ πού κάναμε τήν ἱεραποστολή μας. Πᾶμε νά δοῦμε πῶς ἔχουν οἱ Ἐκκλησίες ἐκεῖ. Εἶναι καλά; ὀρθοτομοῦν; στέκονται καλά; προοδεύουν;

Ἀλλά ὅταν θά πήγαιναν γιά δεύτερη φορά, θά ἔπρεπε αὐτό νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ποιμαντικό ἔργο. Ἐν τούτοις, στήν φρασεολογία μας λέμε: *δεύτερη ἀποστολική περιοδεία τοῦ ἀποστόλου Παύλου*. Συνεπῶς, εἴτε ποιμαντική εἴτε ἱεραποστολή ποῦμε, στήν πραγματικότητα αὐτά συμπίπτουν, μέ μία ἐλαφρά μόνο, σᾶς εἶπα, διάκριση.

22. *Πράξ.* 15, 36.

Ἀλλά, τόσο διότι τὰ μέλη τῆς στρατευόμενης Ἐκκλησίας μεταφυτεύονται στή θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, μέ τόν θάνατο –πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι, φεύγουν ἀπό τήν παροῦσα ζωή· καταρτίζονται, προετοιμάζονται καί ἀποχωροῦν–, ὅσο καί γιά τήν ἀνάγκη τοῦ εὐαγγελισμοῦ νέων ψυχῶν, ἡ ἱεραποστολή γίνεται ἀναγκαιότητα ὑπόθεσης τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θά λέγαμε ὅτι ἡ ἱεραποστολή εἶναι ἐντολή τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου μας, καί μάλιστα εἶναι ἡ τελευταία του ἐντολή.

Γράφει στό *Κατά Ματθαῖον* εὐαγγέλιο: «*Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν.*»²³. *Διδάσκοντες!* Νά τοὺς διδάσκετε νά φυλάττουν ὅλα ὅσα σᾶς παρήγγειλα, σᾶς διέταξα.

Καί, σίς *Πράξεις*, ὁ Κύριος λέει: «*Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες*», θά γίνετε μάρτυρές μου· γιά μένα θά μαρτυρήσετε στόν κόσμο, «*ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς*»²⁴. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ἱεραποστολή. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι ἡ ἱεραποστολή εἶναι ἐντολή! Θά τό πῶ ἄλλη μία φορά: ἡ ἱεραποστολή εἶναι ἐντολή!

Ὅπως, ἀδελφοί μου, παίρνουμε τήν ἐντολή «*τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου*», «*οὐ κλέψεις*», «*οὐ μοιχεύσεις*», «*οὐ φονεύσεις*», ἔτσι παίρνουμε καί τήν

23. *Ματθ.* 28, 19-20. *Λευτ.* 5, 17-19. *Ματθ.* 19, 18. *Μᾶρκ.* 10, 19. *Λουκᾶ* 18, 20. *Ρωμ.* 13, 9. *Ἰακ.* 2, 11.

24. *Πράξ.* 1, 8.

ἐντολή θά κάνεις *ιεραποστολή*.²⁵ Ὅπως θά ἐξομολογηθεῖς ὅτι ἔκλεψες, φόνευσες ἢ ἔκανες ἀνήθικες πράξεις, ἔτσι θά ἐξομολογηθεῖς καί θά πεῖς δέν κάνω *ιεραποστολή*· *εἶμαι βουβός ἄνθρωπος, καί δέν λέω τίποτα*.

Προσέξτε: οἱ ἐντολές δέν εἶναι δέκα· εἶναι πάρα πολλές. Ἄν θά ἀνοίξετε τήν Καινή Διαθήκη, ἀπό τήν πρώτη σελίδα ἕως τήν τελευταία, θά βρῖσκετε διαρκῶς ἐντολές.

Ὅταν λέει ὁ Κύριος –ἢ μᾶλλον ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γιατί εἶναι μιὰ εἰδική περίπτωση ἡ τοῦ Κυρίου–²⁶ «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· *πάλιν ἐρῶ, χαίρετε*»²⁷, δηλαδή νά ἔχετε χαρά, τί θά λέγατε; ὅτι αὐτό εἶναι προαιρετικό; ὅτι δηλαδή, ἂν θέλω, ἔχω χαρά· ἂν δέν θέλω, δέν ἔχω χαρά; Ὅχι· εἶναι ἐντολή!

Θά μοῦ πεῖτε: *Εἶναι ἐντολή νά ἔχω χαρά*;

Ναί, εἶναι ἐντολή! Πρέπει νά εἶσαι χαρούμενος Χριστιανός. Ἐάν δέν εἶσαι ὁ χαρούμενος Χριστιανός, σημαίνει δέν γνώρισες τί σημαίνει *εἶμαι Χριστιανός*· δέν γνώρισες τί σημαίνει *εἶμαι σωσμένος ἄνθρωπος*· δέν γνώρισες τί σημαίνει ὅτι ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε πρόνομο νά μέ υἱοθετήσῃ, νά γίνω κατά χάριν παιδί του καί νά μοῦ δώσῃ τήν μακαριότητά του. Ἄν λοιπόν ἔχω αὐτά ὅλα, καί τήν μεγάλη ἐλπίδα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, μπορῶ ποτέ νά εἶμαι λυπημένος ἄνθρωπος;

Τί λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος; Δέν λέει «τῇ ἐλπίδι *χαίροντες*»²⁸; Καί μόνο πού θά ἔχετε τήν ἐλπίδα τῆς

25. Ἐξοδ. 20, 13-15.

26. Βλ. Ματθ. 28, 9.

27. Φιλίπ. 4, 4, 3, 1. Β' Κορ. 13, 11. Α' Θεσ. 5, 16. Α' Πέτρ. 4, 13.

28. Ρωμ. 12, 12.

Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, πρέπει νά πετᾶτε ἀπό τή χαρά σας! Δέν λέει τῇ πίστει χαίροντες, ἀλλά «τῇ ἐλπίδι χαίροντες»! Διότι ὅταν μοῦ λένε ὅτι θά μοῦ δώσουν ἕνα ἀντικείμενο καί ἐγώ τό πιστεύω, αὐτό εἶναι ἀπλῶς πίστη. Ὅταν χαίρομαι ὅμως γιά τό ἀντικείμενο πού θά πάρω, τότε αὐτό δέν εἶναι πίστη· εἶναι ἐλπίδα. Καί ἡ ἐλπίδα δένεται μέ τή χαρά.

Ἡ ἐλπίδα εἶναι ἀρετή. Καί ἡ χαρά εἶναι ἀρετή. Εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.²⁹ Θά τό φανταζόσαστε λοιπόν ποτέ ὅτι εἶναι καί ἐντολή; Θά τό φανταζόσαστε; Πολύ δέ παραπάνω, ἀγαπητοί μου, εἶναι καί ἡ ἱεραποστολή! Καί πλῆθος ἄλλα πράγματα, πλῆθος ἄλλα, πού δέν μπορούμε νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι μπορεῖ καί αὐτά νά εἶναι ἐντολές.

Γι' αὐτό ὑπάρχει αὐτό τό στέγνωμα... τό στέγνωμα τῶν Χριστιανῶν μας, νά βλέπουν μόνο τίς δέκα ἐντολές! Καί τουλάχιστον νά τίς ἔβλεπαν σωστά... γιατί, ἂν τίς ἔβλεπαν σωστά, θά εἶχαν πιό πολλή προκοπή.

Μέ τήν εὐκαιρία μάλιστα σᾶς λέω, αὐριο Δευτέρα, πρῶτα ὁ Θεός, θά ἀναλύσουμε τήν ἐντολή οὐ μοιχεύσεις, καί θά παρακαλέσω ἰδιαίτερα ὅλους τούς νέους καί τούς ἄνδρες νά ἔλθουν. Δύο λέξεις εἶναι. Ξέρετε τί πλοῦτος καί τί ἔκταση ὑπάρχει πάνω στό θέμα αὐτό; Καί προσκαλῶ νά ἔρθετε αὐριο. Ὅκτώ μέ ἐννέα οἱ ἀπορίες, ἐννέα μέ δέκα ἡ ὁμιλία, στόν Ἅγιο Στυλιανό. Νά φθάσουμε νά μήν μᾶς χωράει! νά γκρεμίσουμε τά ντουβάρια! νά ξεχειλίσουμε ἀπό τόν ναό! Νά ἔρθετε. Μόνο ἄνδρες ὅμως· ὄχι γυναῖκες. Ὅχι ὅτι δέν δεχόμαστε τίς γυναῖκες· ἀπλῶς δέν χωράει ὁ ναός. Ἐδῶ πῶς

29. Βλ. Γαλ. 5, 22-23.

σᾶς δεχόμαστε; Δέν χωράει ὁ νᾶός· γι' αὐτόν τόν λόγο.

Ἔτσι λοιπόν, ἂν βλέπαμε τίς ἐντολές σωστά, τότε δέν ὑπῆρχε ἀντίρρηση, ἀγαπητοί μου, ὅτι πράγματι θά μπορούσε κανεῖς νά βαθύνει. Ἀλλά δέν βαθαίνουμε· τίς ἐντολές τίς βλέπουμε ξόφалτσα. Λέμε: *Τί; οὐ μοι-χεύσεις*. Ἄ, ἐγώ δέν μοίχευσα, καί τελείωσε ἡ ἱστορία. Ἄλλο τώρα ἂν ἀλώνισες στήν πορνεία, γιατί λές ὅτι ἄλλη λέξη εἶναι αὐτή, δέν εἶναι *μοιχεία* ἀλλά *πορνεία*... ἄλλο ἂν ἀλώνισες σέ πράξεις διαστροφῆς καί δέν ξέρω σέ τί ἄλλο... ἄλλο ἐάν τά μάτια σου ἀλώνισαν δέν ξέρω ποῦ καί πῶς, καί σέ τί λιβάδια βόσκησαν οἱ ἐπιθυμίες σου καί ἡ καρδιά σου! Καί μετά λές ὅτι δέν μοίχευες! Ἄχ, ἀγαπητοί μου, ἂν μπορούσαμε νά ξέρουμε τί βάθος καί πλάτος ἔχουν οἱ ἐντολές... Γι' αὐτόν τόν λόγο γίνονται οἱ ὁμιλίες· γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο· γιά νά ἀφυπνιζόμαστε.

Λοιπόν, ἐπανέρχομαι. Καί πρὸς ποιούς δόθηκε ἡ ἐντολή τῆς ἱεραποστολῆς, ὅταν εἶπε «*πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη*»; Δέν βλέπουμε βέβαια κάτι πού νά λέει «*ἐντέλλομαι ὑμῖν*», ἀλλά ἀπλῶς *πηγαίνετε*. Ἐντολή ὅμως εἶναι! ἐντολή! Σέ ποιούς λοιπόν δόθηκε ἡ ἐντολή αὐτή; Πρὸς τοὺς ἑνδεκα μόνο; Καί μετά τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ τῶν ἑνδεκα μαθητῶν –ἢ τῶν δώδεκα, ἂν θέλετε, παρακάτω– θά ἀπονοῦσε αὐτὴ ἡ ἐντολή; Ἡ ἐντολή τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι μία ἐντολή ἐποχικὴ, περιστασιακοῦ χαρακτῆρος; Ἀσφαλῶς ὄχι, ἀγαπητοί μου. Ἀπλούστατα, ἡ ἐντολή αὐτὴ δίδεται πρὸς ὅλους ἀνεξαρτέτως τοὺς πιστοὺς.

Ὅπως ἡ ἀγάπη στό πρῶτο της στάδιο γίνεται ἐντολή –αὐτό θέλω νά προσέξετε–, ἔτσι καί ἡ ἱεραποστολή.

Ὅταν λέει «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου»³⁰, τί εἶναι αὐτό; Εἶναι ἐντολή! Ὅταν λέει «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου»³¹, τί εἶναι αὐτό; Ἐντολή! Γιά σκεφθεῖτε τώρα νά πεῖ ὁ σύζυγος στή σύζυγό του: Σοῦ δίνω ἐντολή νά μέ ἀγαπᾷς. Θά πεῖ ἐκείνη: Τί λές ἐκεῖ; τό νά σέ ἀγαπῶ εἶναι θέμα ἐντολῆς; ἢ εἶναι κάτι αὐθόρμητο; Δημιούργησέ μου προϋποθέσεις, νά σέ ἀγαπῶ. Ἐντέλλεσαι νά σέ ἀγαπῶ;

Φαίνεται παράξενο λοιπόν, ἀγαπητοί μου, νά μᾶς δίνει ὁ Θεός ἐντολή νά ἀγαπᾶμε; Ἐντολή; Παράξενο πράγμα. Ἔ, λοιπόν, αὐτό εἶναι τό πρῶτο στάδιο. Ἀπό τή στιγμή πού θά πάρεις τήν ἐντολή νά ἀγαπᾷς, κατόπιν δέν θά μείνεις ἐκεῖ· θά προχωρήσεις στό δεύτερο στάδιο· θά σοῦ γίνει ἀνάγκη νά ἀγαπᾷς. Ἔτσι καί ἡ ἱεραποστολή· ἀπό τήν στιγμή πού θά πάρεις τήν ἐντολή καί θά ἀρχίσεις νά ἀγαπᾷς τόν Χριστό, μετά δέν ἔχεις ἀνάγκη νά σοῦ δίνει ὁ Χριστός τήν ἐντολή· θά σοῦ γίνει ἀνάγκη νά κάνεις ἱεραποστολή.³²

Ἀκοῦστε πῶς τό λέει αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στήν Α΄ Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολή του: «Οὕτως ὁμειρόμενοι —ὁμειρόμενοι» θά πεῖ μέ τέτοια θερμή ἀγάπη-ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί τὰς ἐαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῶν γεγέννησθε.»³³. Λέει ὅτι φιλοτιμούμαστε καί ἔχουμε θερμή ἀγάπη ὅχι νά σᾶς φέρουμε τό Εὐαγ-

30. Δευτ. 6, 4, 11, 1. Μαθ. 22, 37. Μᾶρκ. 12, 30. Λουκᾶ 10, 27.

31. Λευϊτ. 19, 18. Μαθ. 22, 37.

32. Πρβλ. Α΄ Κορ. 9, 16. Ἱερ. 20, 9. Ρωμ. 1, 14. Α΄ Πέτρ. 5, 2. Πράξ. 4, 20.

33. Α΄ Θεσ. 2, 8.

γέλιο διότι πήραμε έντολή από τόν Χριστό νά σᾶς εὐ-
αγγελιστοῦμε· ὄχι· ἀλλά μαζί μέ τό Εὐαγγέλιο σᾶς δί-
νουμε καί τίς καρδιές μας, τήν καρδιά μας!

Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι ἡ ἱεραποστολή, ἀπό
έντολή, ἔγινε πιά συνείδηση. Ἐγινε συνείδηση, ὅταν
προσφέρεις τόν λόγο τοῦ Θεοῦ βουτηγμένο μέσα στήν
καρδιά σου, μέσα στήν ἀγάπη!

Συνεπῶς –προσέξτε– ἅμα πιστός, ἅμα ἀπόστολος!
Αὐτό θέλω νά κρατήσετε. Ἄμα σημαίνει συγχρόνως.
Τήν στιγμή πού ἔγινες πιστός, τήν ἴδια στιγμή γίνεσαι
καί ἀπόστολος. Τήν ἴδια στιγμή! Ἄμα πιστός, ἅμα ἀπό-
στολος! Νά τό κριτήριο. Ἄν δέν εἶσαι ἀπόστολος, δέν
εἶσαι πιστός. Ἄν εἶσαι ἀπόστολος, εἶσαι πιστός. Αὐτό
σημαίνει ὅτι ἡ Πίστη σέ καίει! Ἡ Πίστη δέν εἶναι γιά
σένα μιᾶ ὑπόθεση μόνο ἀτομική· εἶναι κάτι πού θέλεις
νά τήν μεταδώσεις καί στόν ἄλλο· ἀλλιῶς, αἰσθάνεσαι
ἄσχημα.

Μπαίνω, ἀγαπητοί μου, πολλές φορές σ' ἓνα ταξί
(δέν ξέρω ἂν εἶναι παρῶν κανεῖς ὁδηγός ταξί καί τώρα
μ' ἀκούει), γιά νά πάω στό 303 Π.Ε.Β. κάθε Δευτέρα
τό πρωί νά προλάβω ἐκεῖ τό μάθημα καί τά λοιπά.³⁴
Φροντίζω νά ἔχω πάντα μέσα στήν τσάντα μου κάτι, ἔ-
να ἔντυπο, νά τό δώσω στόν ὁδηγό νά τοῦ πιάσω κου-
βέντα:

*Τί κάνουν τά παιδιά σας; Ἐχετε παιδιά; Τά ἔχετε
στόν δρόμο τοῦ Θεοῦ τά παιδιά σας; Πᾶτε στήν ἐκκλη-
σία;*

34. Τό 303 Προκεχωρημένο Ἐργοστάσιο Βάσης (Π.Ε.Β.) ἐδρεύει
στό στρατόπεδο "Σχου (ΠΖ) Γεωργίου Ἀ. Χατζηαναγνώστου",
πού βρίσκεται στίς ἀνατολικές παρυφές τῆς Λαοίσης.

Ἄ, πάτερ, δέν πάω στήν ἐκκλησία.

Λοιπόν, ἀκούστε: Θά πηγαίνετε Κυριακή πρωί στήν ἐκκλησία. Δοκιμᾶστε, καί θά δεῖτε. Μετά τίς δέκα, πού τελειώνει ἡ ἐκκλησία, πηγαίνετε στό ταξί σας. Θά δεῖτε πόση δουλειά θά σᾶς δώσει ὁ Θεός! Καί τά χρήματα θά βρίσκουν τόπο μέσα στό σπίτι σας. Δοκιμᾶστε το, καί θά τό δεῖτε.

Τό αἰσθάνομαι ἀνάγκη νά τό πῶ. Ὑπάρχουν ὅμως καί φορές, πού –δέν ξέρω γιατί– δέν θέλω ν' ἀνοίξω τό στόμα μου! ἢ γιατί παίζει τό ραδιόφωνο ἢ γιατί δέν ἔχει διάθεση ν' ἀκούσει ὁ ὁδηγός, ὅπως θέλετε πάрте το. Αἰσθάνομαι τότε μέσα μου νά μέ τρώει! Αἰσθάνομαι ὅτι μπῆκα –δέκα λεπτά εἶναι ὅλο τό ταξίδι– δέν εἶναι παραπάνω– ὅτι μπῆκα μέσα σ' ἓνα αὐτοκίνητο, καί δέν χρησιμοποίησα αὐτά τά δέκα λεπτά! Καί αἰσθάνομαι τύψεις: γιατί δέν εἶπα μία κουβέντα σ' αὐτόν τόν ἄνθρωπο, σ' αὐτόν τόν ὁδηγό! Ἔτσι πρέπει νά αἰσθανόμαστε· σᾶς τό λέω ἀλήθεια.

Πάρτε γιά παράδειγμα τούς αἰρετικούς. Δέν τούς βλέπετε τί κάνουν; Μόλις σταθοῦν δίπλα σας ἀνοίγουν τό στόμα τους καί ἀρχίζουν νά λένε. Δέν εἶναι ντροπή μας, ἐμεῖς, πού ἔχουμε τήν ἀλήθεια, νά μήν τήν λέμε στούς ἀδελφούς; νά μήν βοηθᾶμε τούς ἀδελφούς;

Βλέπετε λοιπόν ὅτι ἡ ἐντολή «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» δέν εἶναι μόνο γιά τούς ἑνδεκα μαθητές, ἀλλά εἶναι γιά ὅλους τούς πιστούς, ὅλων τῶν αἰώνων καί ὅλων τῶν ἐποχῶν. Καί σᾶς τό εἶπα: ἅμα πιστός, ἅμα ἀπόστολος! ἀπό τήν στιγμή πού γίνεσαι πιστός, ταυτοχρόνως γίνεσαι καί ἀπόστολος.

Ἱεραποστολή ὅμως δέν σημαίνει μόνο ὅτι πηγαίνο

σ' έναν άλλο τόπο –όπως ίσως θά τό φαντάζεστε– ἢ σέ ἄγνωστους ἀνθρώπους νά κηρύξω τόν Χριστό. Ἀγαπητοί μου, ὁ διπλανός μας ἄνθρωπος –ἀκοῦτε; ὁ διπλανός μας ἄνθρωπος!– περιμένει τόν ἱεραπόστολο-πιστό νά τόν ὀδηγήσει στόν Χριστό, ἔστω καί ἂν ὁ διπλανός μας εἶναι βαπτισμένος ἄνθρωπος. Τόν βλέπετε λυπημένο, τόν βλέπετε μέ πένθος, τόν βλέπετε σέ μιά κατάσταση, δέν ξέρω ποιά... ἀνοῖξετε τό στόμα σας, πεῖτε του δυό κουβέντες.

Βέβαια θά μοῦ πεῖτε ὅτι πρέπει νά διαθέτουμε καί μιά τέχνη.

Νά σᾶς πῶ. Λέει μιά παροιμία: *ἀνάγκη τέχνας κατεργάζεται*. Κι ἐγώ θά σᾶς ἔλεγα, μέ μιά τροποποίηση: *ἡ ἀγάπη τέχνας κατεργάζεται*! Λέει ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος: *Ἀγάπα, καί κάμε ὅ,τι θέλεις*.³⁵ Ἄν ἀγαπᾶς, πραγματικά ἀγαπᾶς, ἂν ἀγαπᾶς τόν Θεό, νά μήν τόν ζημιώσεις οὔτε καί τή δόξα του, οὔτε τόν πλησίον σου, τότε, μέσα στήν ἀγάπη σου, θά γίνεις σοφός στήν μέθοδο, ἢ στίς μεθόδους. Σοφός! Δέν χρειάζεται νά ξέρεις γράμματα. Θά βρεῖς τίς μεθόδους, θά βρεῖς τούς τρόπους καί θά μιλήσεις κατάλληλα. Ποιός θά σοῦ ὑπαγόρευε νά μιλήσεις κατάλληλα; Ἡ ἀγάπη! Ἄμα ἀγαπᾶς

35. Μιά γιά πάντα, σᾶς δίνεται ἓνας συνοπτικός κανόνας: Ἀγαπᾶτε, καί κάνετε ὅ,τι θέλετε. Ἐάν σιωπᾶτε, νά σιωπᾶτε ἀπό ἀγάπη· ἐάν φωνάζετε, νά φωνάζετε ἀπό ἀγάπη· ἐάν ἐλέγχετε, νά ἐλέγχετε ἀπό ἀγάπη· ἐάν δείχνετε ἔλεος, νά δείχνετε ἔλεος ἀπό ἀγάπη· ἡ ἀγάπη ἄς εἶναι ἡ ἐσωτερική ρίζα, γιατί ἀπό αὐτήν τήν ρίζα τίποτε ἄλλο δέν μπορεῖ νά βλαστήσει παρὰ μόνο τό καλό (ἀγ. Αὐγουστίνου Ἰππῶνος, *In Epistolam Joannis ad Parthos*, 7, 8. PL 35, 2033, στό *Θεραπεία τῆς Ψυχῆς*, ἱερομονάχου Ἀλεξίου Καρακαλλινοῦ, ἐκδ. Ἀρμός, 2013, σ. 285-286).

καί δέν θέλεις νά κάνεις ζημία, θά μιλήσεις κατάλληλα.

Ἔτσι λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ἄν πιστέψαμε στόν Χριστό, εἴμαστε κι ἐμεῖς ἀπεσταλμένοι τοῦ Χριστοῦ. Προσέξτε: ἀπεσταλμένοι τήν κάθε στιγμή. Ἐπαναλαμβάνω: τήν κάθε στιγμή! ἐν παντί τόπω, ἐν παντί χρόνῳ! Δέν μπορείς νά πéis ἐγώ τό εἶπα, καί ἔκανα τό χρέος μου, ξώφλησα. Πόσες φορές λέμε αὐτό τό ξώφλησα... Ξώφλησες;

Δυστυχῶς τό λέω καμμιά φορά κι ἐγώ. Λέω στούς νέους τοῦ 303 Π.Ε.Β. (πού μέ σκάζουν πολλές φορές... εἶναι τά παιδιά τῆς ἐποχῆς) τούς λέω, καί ἴσως θά μέ δικαιολογοῦν: Παιδιά, τό καταλαβαίνετε; ἕνα χρέος μέ φέρνει ἐδῶ πέρα. Ἔτσι, ὅμως, μοῦ ἔρχεται νά μήν ξαναπάω. Ἀλλά δέν μπορῶ. Δέν μπορῶ νά πῶ ὅτι ξώφλησα, ὅτι ἔκανα τό καθήκον μου. Νά, ἄς ποῦμε, ἀφοῦ δέν μέ προσέχουν, δέν μ' ἀκοῦνε, κι ἐγώ δέν ξαναπάω. Δέν μπορῶ... δέν μπορῶ! Θά πάθω αὐτό πού ἔπαθε καί ὁ προφήτης Ἰερεμίας.

Ξέρετε τί ἔπαθε; Διαβάστε τό 1ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του. Τοῦ εἶπε ὁ Θεός νά κάνει ἱεραποστολή, νά βγεῖ νά προφητεῦσει. Κι ἐκεῖνος εἶπε: Κύριε, δέν μπορῶ... εἶμαι μικρός. Ἀκοῦστε: Εἶμαι μικρός, ἄγουρος... Δέν μπορῶ! Καί ἔπεσε φωτιά στά κόκκαλα τοῦ Ἰερεμίου! Φωτιά! Ἀρχισαν νά τρίζουν τά κόκκαλά του· αἰσθανόταν πολύ ἄσχημα, καί δέν μπορούσε νά ἡσυχάσει. Ἀρχισε νά ὁμιλεῖ, καί ἔπαψαν τά κόκκαλά του νά τρίζουν καί νά φλογίζονται.³⁶

Αὐτό εἶναι. Ἔτσι, δέν μπορούμε νά ποῦμε τό χρέος μου τό ἔκανα, ξώφλησα.

36. Βλ. Ἱερ. 1, 6, 20, 9.

Δέν μοῦ λέτε· ξοφλᾶ ποτέ ἡ ἀγάπη; Ἐάν δέν ξοφλᾶ ἡ ἀγάπη, οὔτε καί ἡ ἱεραποστολή ξοφλάει. Καί δέν μπορούμε νά μιλάμε γιά χρέος. Τό κίνητρο τῆς ἱεραποστολῆς δέν εἶναι τό χρέος, ἀλλά εἶναι ἡ ἀγάπη. *Κανέναν λογαριασμό, λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, δέν πρέπει νά χρωσῶτε...*

Ἀκοῦστε: κανέναν λογαριασμό! οὔτε οἰκονομικό λογαριασμό, οὔτε ἄλλον. Νά κοιτᾶμε γρήγορα νά ξοφλᾶμε, ἀγαπητοί μου –τί σπουδαῖο πράγμα! Ἀκοῦστε: μή χρωσῶτε· ὅσο μπορούμε, μή χρωσῶτε. Ἀπλώνουμε τά χέρια μας καί τά πόδια μας μόνον ὅσο μπορούμε. Μή χρωσῶτε· μή συνηθίζουμε νά χρωσῶτε. Καί ἂν καμμιά φορά χρωσῶτε, νά τρέχουμε γρήγορα νά τά ξοφλοῦμε. Ἀκοῦστε: γρήγορα νά τρέχουμε νά ξοφλοῦμε! Μήν τά καταχρώμαστε. Μή λέμε στόν ἄλλο *δῶσ' μου χρήματα*, καί δέν τοῦ τά ἐπιστρέφουμε ποτέ! Προσέξτε, εἶναι ἀμαρτία! εἶναι φοβερό πράγμα!

Λοιπόν, λέει ὁ Ἀπόστολος: *Κανέναν λογαριασμό δέν θά χρωσῶτε, παρά μόνο ἕναν, πού ἀνεξοφλήτως θά τόν χρωσῶτε τόν λογαριασμό τῆς ἀγάπης!* «Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.»³⁷ Τό ἀκούσατε; *Σέ κανέναν νά μή χρωσῶτε τίποτα. Ἐνα χρέος μόνο νά ἔχετε· νά ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τόν ἄλλο.* Μόνο ἡ ἀγάπη μένει ἀνεξόφλητη. Συνεπῶς καί ἡ ἱεραποστολή μένει ἀνεξόφλητη. Πρέπει νά συνειδητοποιεῖ ὁ πιστός ὅτι ἔχει διαρκῶς ἀνεξόφλητο τό χρέος τῆς ἱεραποστολῆς.

Δέν χρειάζονται εἰδικά προσόντα πρὸς τοῦτο. Ἐάν θέλετε, μόνο τρία χρειάζονται: ἡ πίστη, ἡ ἀγάπη καί ἡ

37. Ρωμ. 13, 8.

γνώση τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη καί ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ! Δέν χρειάζεται οὔτε ἡ εὐγλωττία οὔτε ἡ πολλή λεγομένη θύραθεν γνώση καί σοφία οὔτε εἰδικὰ διπλώματα οὔτε ἄλλα προσόντα. Ἔχεις φλόγα στήν καρδιά σου; Πιστεύεις στόν Θεό; Τόν ἀγαπᾷς; Τόν γνωρίζεις τόν Θεό; Ἔχεις ἐμπειρία ἀπό τόν Θεό; Τότε ἄρχισε νά ὁμιλεῖς. Αὐτό πού θά λές θά πιάνει στίς καρδιές, γιατί εἶναι καρπός τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καί τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.³⁸

Ἀκόμα –παράξενο!– οὔτε ὑλικά πράγματα χρειάζονται. Σήμερα, ξέρετε, ὅταν μιᾶμε γιά ἱεραποστολή, ὅλο μιᾶμε γιά χρήματα. Ἔχουμε χρήματα; Ἀγαπητοί μου, τά ὑλικά πράγματα καί τά χρήματα δέν χρειάζονται γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἱεραποστολῆς.

Θά μοῦ πεῖτε ὅτι εἶμαι οὐτοπιστής, ὅτι εἶμαι ἐκτός πραγματικότητος. Ἀλλά μιά γυναίκα, στούς πρωτοχριστιανικούς χρόνους, ἐκχριστιάνισε ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μέ τί λέτε; μ' ἕναν σταυρό ἀπό κληματόβεργες!³⁹ Τίποτε ἄλλο δέν εἶχε.

38. Πρβλ. ἄγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀπολογητικά, Λόγος Β', ΟΑ', PG 35, 480BC: «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθᾶραι· σοφισθῆναι, καί οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς, καί φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῷ, καί προσαγαγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι, καί ἀγιάσαι· χειραγωγῆσαι μετὰ χειρῶν, συμβουλευῶσαι μετὰ συνέσεως».

39. Ἡ ἁγία Νίνα ἡ Ἱεραπόστολος (3ος μ.Χ. αἰ.), ἑξαδέλφη τοῦ ἁγ. Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, καταγόταν ἀπό ἀριστοκρατική οἰκογένεια τῆς Καππαδοκίας. Προσευχόταν στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο νά τήν ἀξιώσει νά προσκυνήσει τόν ἄρραφο χιτῶνα τοῦ Κυρίου. Ἡ Θεοτόκος, εἰσακούοντάς την, τῆς ἔδωσε στό χέρι ἕναν σταυρό ἀπό κληματόβεργες, ὡς προστασία ἀπό ὀρατοῦς καί ἀόρατους ἐχθρούς, λέγοντάς της νά πάει στή Γεωργία νά κηρύξει τό Εὐαγγέλιο. Ἡ Ἀγία, ὅταν ξύπνησε, εἶδε νά κρατᾷ στό χέρι της τόν

Τίποτε! Ἀλλά καί οἱ ἀπόστολοι κατέκτησαν τόν κόσμον μέ τήν πτωχεία τους καί τήν ἀσημότητά τους. Τί εἶχαν οἱ ἀπόστολοι; Εἶχαν ὑλικά μέσα; εἶχαν συντάξεις; εἶχαν ἀσφαλίσεις; χρήματα; πιστώσεις; ἐπιχορηγήσεις; Τί εἶχαν οἱ ἀπόστολοι; Τίποτα δέν εἶχαν! Στό βάθος λοιπόν οὔτε ὑλικά πράγματα χρειαζόμαστε.

Γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γιά τό πῶς οἱ ἴδιοι βίωναν τήν ἱεραποστολή: *«Διὰ δόξης καί ἀτιμίας διὰ δυσφημίας καί εὐφημίας, ὥς πλάνοι καί ἀληθεῖς, ὥς ἀγνοοῦμενοι καί ἐπιγινωσκόμενοι, ὥς ἀποθνήσκοντες καί ἰδοὺν ζῶμεν, ὥς παιδευόμενοι καί μὴ θανατούμενοι, ὥς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὥς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὥς μηδέν ἔχοντες καί πάντα κατέχοντες.»*⁴⁰.

Εἶναι χαρακτηριστικό, ἀκόμη, ὅτι ὁ Κύριος, ἀπειθινόμενος πρὸς τόν ἐπίσκοπο τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ ὑπενθυμίζει καί τοῦ λέει: *«Ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καί ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου»*⁴¹. Ποιά εἶναι αὐτή ἡ μικρά δύναμις;

Εἶναι πιθανόν νά ἀναφέρεται στὸν μικρὸ ἀριθμὸ

σταυρό –ὁ ὁποῖος φυλάσσεται ἐπαργυρωμένος μέχρι σήμερα στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, στὴν Τιφλίδα τῆς Γεωργίας. Μέ τήν βοήθεια αὐτοῦ τοῦ σταυροῦ, ἡ Ἁγία κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο. Ἐπίσης βρῆκε τὸν ἄρραφο χιτῶνα τοῦ Κυρίου. Ἐκανε θαύματα πολλά· πίστεψε ἀκόμα καὶ ὁ εἰδωλολάτρης βασιλιάς Μίριαν ἀπὸ θαῦμα πού ἔκανε καὶ στὸν ἴδιο, ὁ ὁποῖος, μαζί μέ τήν ἁγία, ζήτησε ἀπὸ τὸν μέγα Κωνσταντῖνο ὀρθόδοξους ἱερεῖς νά πᾶνε στὴ Γεωργία καὶ νά βαπτίσουν ὅλον τὸν λαὸ στοὺς ποταμούς Κούρα καὶ Ἀρράγβι καὶ νά θεμελιώσουν τήν τοπικὴ Ἐκκλησία.

40. Β΄ Κορ. 6, 8-10.

41. Ἀποκ. 3, 8

τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας –διότι ἦταν ἄσημη Ἐκκλησία, ἀπό πλευρᾶς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως– εἴτε στήν μετριότητα τῶν οἰκονομικῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλαδελφείας, εἴτε στά ἐξωτερικά προσόντα καί προτερήματα τοῦ ἐπισκόπου –ὅπως εἶναι ἡ σωματική ἀντοχή, ὅπως εἶναι ἡ εὐγλωττία– εἴτε μᾶλλον ἀναφέρεται σέ ὅλα αὐτά. Μᾶλλον σέ ὅλα αὐτά.

Εἶδате; «ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου»! Ποιὸν «λόγον»; Ὅτι ἄσκησες ἱεραποστολή! Ἐγὼ σοῦ ἀνοιξα πόρτα, ἐσύ ἄσκησες τὴν ἱεραποστολή, καὶ δέν ἀρνήθηκες τὸ ὄνομά μου, ἀλλὰ τὸ διδάσκεις, τὸ κηρύσσεις, τὸ ὁμολογεῖς.

Πολλές φορές ὁ Κύριος δίνει μικρὴ κατὰ κόσμον δύναμη –ὅπως εἶναι οἱ γνώσεις, οἱ ρητορίες καὶ λοιπά– ὥστε οἱ ἐπιτυχίες τοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστοῦ νά μὴν εἶναι ἐπιτυχίες κατὰ κόσμον, ἀλλὰ νά εἶναι ἐπιτυχίες κατὰ Χριστόν.⁴²

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τὸν ἑαυτό του *ιδιώτη*, δηλαδή ἀγράμματο, λέγοντας: «εἰ δὲ καὶ ιδιώτης τῷ λόγῳ...»⁴³. Ἐρμηνεύει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: Ὁ Παῦλος *ιδιώτης*; ἀγράμματος;...⁴⁴

42. «Τῇ προθέσει γὰρ ἀρκοῦμαι, καὶ οὐκ ἀπαιτῶ τὰ ὑπὲρ δύναμιν.» (Ανδρέας, σ. 215D). Ὅσοι ἀδρανοῦν καὶ δέν ἐργάζονται μὲ ἅγιο ζῆλο γιὰ τὴν ἐπέκταση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἅς μὴ δικαιολογούνται ὅτι δέν ἔχουν τὰ μέσα καὶ τίς ικανότητες. Ἡ θεία Χάρις «θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ» καὶ «ἀναπληροῖ τὰ ἐλλείποντα», ὁ δὲ Θεὸς ἀμείβει μὲ γενναιοδωρία τὴν πρόθεσή τους (Ν. Βασιλείαδης, Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, ἐκδ. Ὁ Σωτήρ, Ἀθήνα 2013, σ. 146-147).

43. Β΄ Κορ. 11, 6.

44. Περί Ἱερωσύνης, Λόγος Δ΄, PG 48, 659-672, PG 60, 394. κ.ἀ.

Γράφει στην Α΄ Προς Κορινθίους: «Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, –λέει στους Κορινθίους– ἤλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας», νά σᾶς μιλήσω ὁμορφα, μέ ὑψηλή ρητορία καί σοφία ἀνθρώπινη, «καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ ... καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως.»⁴⁵, καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου δέν ἔγιναν μέ πειστικούς λόγους ἀνθρώπινης σοφίας, ἀλλά μέ πειθῷ Πνεύματος καὶ δυνάμεως. Ὅρίστε!

Ἀκόμη πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τίς εὐκαιρίες τίς δίνει μόνο ὁ Θεός. «Ἴδου δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην· ἐγὼ ἔδωσα σ' ἐσένα θύρα ἀνοιγμένη. Δέν τὴν ἀνοιξεις ἐσύ· ἐγὼ τὴν ἀνοίξα τὴν πόρτα, λέει ὁ Κύριος. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε παρὰ νά ἀνακαλύπτουμε τίς εὐκαιρίες αὐτές καὶ νά τίς ἐκμεταλλευόμαστε.

Ἄν, ἀκόμη, στό ἱεραποστολικό μας ἔργο παρουσιάζονται δυσκολίες –πού ὅπωςδήποτε θά παρουσιάζονται· εἶναι ἓνα στοιχεῖο γνησιότητος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου νά παρουσιάζονται δυσκολίες–, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι «οὐδεὶς δύναται κλειῖσαι αὐτήν». Τό εἶπε ὁ Κύριος· δέν μπορεῖ νά κλείσει κανένας τὴν πόρτα. Οἱ δυσκολίες, δυσκολίες· ἀλλά κανεὶς δέν μπορεῖ νά κλείσει τὴν πόρτα, διότι ὁ Χριστός εἶναι «ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει».

45. Α΄ Κορ. 2, 1-5.

Ἀκόμη, ἂν πιέζουν τό στήθος τοῦ πιστοῦ ὁ ὄγκος τοῦ κακοῦ καί τῆς ἀπιστίας καί τῆς ἀρνήσεως –ὅπως στήν ἐποχή μας– δέν ἔχει παρὰ νά μελετήσῃ αὐτό πού συνέβη στόν ἀπόστολο Παῦλο ὅταν ἐπισκέφθηκε τήν Κόρινθο, πού τρόμαξε ἀπό τή διαφθορά της –τότε, στά μισά τοῦ 1ου αἰῶνος, τό 51 μ.Χ.– τρόμαξε ἀπό τή διαφθορά τῆς Κορίνθου, τῆς ἀπόλυτα πορνικῆς αὐτῆς πόλεως, καί εἶπε: *Πώ-πώ! Νά φύγω, νά φύγω, νά φύγω!* Ἀλλά ἐμφανίζεται ὁ Κύριος καί λέει τοῦ Παύλου: «*Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.*»⁴⁶. Κι ἔμεινε ὁ ἀπόστολος Παῦλος δεκαοκτὼ μῆνες κηρύσσοντας τόν Χριστό στήν Κόρινθο.

Ἐπίσης, ὁ προφήτης Ἡλίας, ἀγαπητοί μου, παραπονιόταν ὅτι ἔμεινε «*μονώτατος*»⁴⁷, ἐνῶ ἕνα πλῆθος λαοῦ, ἑπτὰ χιλιάδες ἄνδρες, δέν *εἶχαν κάμψει γόνυ* στόν *Βάαλ*, καί ἔμειναν πιστοὶ στόν ἀληθινὸ Θεό.⁴⁸

Ποτέ λοιπόν δέν πρέπει νά καταλάβει ἡ ἀπογοήτευση τήν ψυχὴ μας.

Ἰσως νά πεῖ κάποιος: *Χαμένος κόπος... Χαμένος! Νά, εἶπα, εἶπα... Δέν βλέπεις τώρα τί κάνουν;*

Θά εἶχα πολλές προσωπικὲς ἱστορίες νά σᾶς πῶ, ἀλλὰ ἀρκοῦμαι σ' αὐτό πού λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: *Ἰσως μοῦ πεῖς –λέει– ὅτι αὐτός πού ἄκουγε χθές τό κήρυγμά σου, τώρα τό βράδυ εἶναι στό ἀπέναντι καπηλειό καὶ πίνει κρασί. Καί τί κατάφερες; Θά σοῦ ἀπαντήσω. Νά, εἶναι στό καπηλειό καὶ πίνει κρασί.*

46. Πράξ. 18, 9-10.

47. Γ' Βασ. 18,22. 19,10·14

48. Βλ. Γ' Βασ. 19, 14-18. Ρωμ. 11, 4.

ἀλλά δέν τό πίνει ὅπως θά τό ἔπινε ἄν δέν ἄκουγε τό κήρυγμά μου. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι πίνει τό κρασί, ἀλλά καί τόν τρώει ὁ λόγος ὁ δικός μου. Αὐτά πού τοῦ εἶπα τόν βασανίζουν, καί αὐτά μποροῦν νά γίνουν αἰτία νά ἐπιστρέψει.⁴⁹

Ἐν τούτοις, ἀγαπητοί μου, τό ἀποτέλεσμα τοῦ κόπου μας μπορεῖ νά τό δοῦμε σέ τόπο καί χρόνο ἀπροσδόκητο. Σᾶς εἶπα, θά εἶχα πολλές ἱστορίες νά σᾶς διηγηθῶ· ὅμως δέν μᾶς παίρνει ὁ χρόνος.

Ἀλλά μήν ξεχνᾶμε ὅτι δέν σταλθήκαμε γιά νά θερίσουμε, ἀλλά γιά νά σπείρουμε. Ὁ ἱεραπόστολος δέν θερίζει· ὁ Θεός θερίζει. Ἐμεῖς θά σπείρουμε, ἐμεῖς θά μιλήσουμε· τό παρακάτω ὁ Θεός θά κάνει. Θά θερίσει ὁ Θεός ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως. Αὐτό εἶναι δικό του θέμα· δέν εἶναι δικό μας.⁵⁰

Στίς ἀντιξοότητες, τέλος, πρέπει νά ἀκοῦμε τή βεβαίωση τοῦ Κυρίου πρὸς τόν ἀπόστολο Παῦλο, ὅταν βρισκόταν στήν Κόρινθο καί ἀντιμετώπιζε δυσκολίες: «Μὴ φοβοῦ ... διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ»⁵¹. Μὴ φοβᾶσαι· ἐγώ εἰμαι μαζί σου!

Ἔτσι, ἀγαπητοί μου, ἄν ἀγαπᾶμε τόν Κύριο καί πιστεύουμε βαθειά σ' αὐτόν, ἐμεῖς πρῶτοι θά κινήσουμε νά κάνουμε ἱεραποστολή, πρὶν προλάβει ὁ Κύριος

49. «...Εἰ γὰρ καὶ εἰσῆλθον εἰς καπηλεῖον, ἀλλ' οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀναισχυντίας εἰσῆλθον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης πολλάκις τῶν ἡμετέρων ἐμνήσθησαν λόγων, τῆς ἐπιτιμήσεως, τῆς ἐπιπλήξεως, καὶ μνησθέντες ἠσχύνθησαν, ἠρυθρίασαν κατὰ διάνοιαν· οὐ μετὰ τοσαύτης ἰταμότητος τὰ εἰωθότα ἔπραξαν.» (Κατὰ μεθυόντων, καὶ περὶ τῶν εἰς καπηλεῖα εἰσιόντων..., PG 48, 964-965)

50. Βλ. Ματθ. 13, 30. Ἀποκ. 14, 15. Ἰωάν. 4, 36-37. Α' Κορ. 3, 6-8.

51. Πράξ. 18, 9-10.

νά μᾶς πεῖ πῇ γαῖναι ἐκεῖ καί πές ἐκεῖνο κι ἐκεῖνο, γιατί θά ἔχουμε φιλοτιμηθεῖ ἀπό τήν ἀγάπη μας πρὸς τόν Χριστό· ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ εἶναι καί φιλότιμος ἄνθρωπος.

Ἔτσι λοιπόν θά σπεύσουμε φιλοτιμούμενοι νά μιλήσουμε γιά τόν Χριστό, νά τόν κηρύξουμε παντοῦ· στό σπίτι μας, στόν δρόμο, στό λεωφορεῖο, στήν ἐργασία, στήν ἐξοχή, παντοῦ! εὐκαίρως-ἀκαίρως.⁵² Ἡ ἱεραποστολή μας θά εἶναι ἡ καλύτερη ἔκφραση τῆς ἀγάπης μας πρὸς Ἐκεῖνον καί τήν Ἐκκλησία του.

Κυριακή, 12 Ἀπριλίου 1981

52. Βλ. *Β΄ Τιμ.* 4, 2.